

NEEKSPLODIRANA UBOJNA SREDSTVA

II.5.1. VIRI NEVARNOSTI

Neeksplodirana ubojna sredstva so v preteklosti na področju notranjske posledica vojn in vojaških aktivnosti. Veliko vojaških in vojnih aktivnosti je bilo na tem območju v I. in v II. svetovni vojni ter nenazadnje v vojni za osvoboditev Slovenije, ko je bilo na tem območju postavljenih več minskih polj. Na tem območju je nakopičeno veliko vojaškega materiala in minsko eksplozivnih sredstev v obdobju skupne države Jugoslavije.

Na območju notranjske je bilo več vojaških vadišč, kjer je potekalo urjenje z orožji različnega kalibra, ki izstreljujejo eksplozivna telesa. Vse to predstavlja možnost za morebitno najdbo NUS. Pri pregledu pobranih in uničenih NUS ugotovimo, da je večina teh iz časa I. in II. svetovne vojne.

Vojaški poznavalci ocenjujejo, da je bilo v vsaki ofenzivi angažirano okoli 5000 topov, ki so izstrelili od 3.000.000 do 5.000.000 izstrelkov različnih kalibrov. Prav tako je bilo uporabljeno neugotovljivo število raznovrstnih ročnih bomb in min. Strokovnjaki ocenjujejo, da okoli 5 % različnih eksplozivnih sredstev, ki so uporabljena ne eksplodira. Sklepamo lahko, da je na tem območju ostalo več 100 tisoč neeksplodiranih ubojnih sredstev. Najdbo NUS se lahko pričakuje v posameznih zasutih skladišč, kraških jamah in brezni, rekah, jezerih ter morju.

Strokovnjaki so po končani vojni ali drugi akciji opravili čiščenje terena ter odstranili vse, kar je bilo mogoče. Danes je še vedno velika možnost in verjetnost, da se najde tako neeksplodirano sredstvo na celotnem območju ter v vodah obeh regij.

II.5.2. MOŽNI VZROKI ZA NASTANEK NESREČE

Najdba NUS je vezana predvsem z različnimi posegi v prostor:

- zemeljska dela pri vseh izkopih ob pripravljanih gradbenih delih,
- kmetijska, sadjarska in vrtnarska zemeljska dela,
- posegi na infrastrukturi (adaptacije poti, cest, vzdrževalno adaptacijska dela na železnici, elektrogospodarskih objektih, vodovodnem omrežju, plinifikaciji, telefoniji),
- ob hudourniškem obnašanju vodotokov kadar prihaja do spreminjanja brežin,
- ob vseh posegih vodnogospodarskega podjetja pri regulaciji vodotokov,
- ob sprehodih in obiskih v gozdovih, planinah, jamah ipd.,
- ob posegih občanov na svojih parcelah, posestvih oz. zemljiščih,
- ob obisku jamarjev v jamah in brezni ter
- ob potapljanju in ribolovu ter izvajanju drugih del v rekah in jezerih.

Ob vseh navedenih možnih najdbah NUS, lahko pride do nepravilnega rokovanja z njimi, kar predstavlja veliko verjetnost za njihovo aktiviranje. Zanimariti ne smemo dejstvo, da območje krasi spada med požarno zelo ogrožena področja. Požari v naravnem okolju zaradi toplote lahko sprožijo nekontrolirano eksplozijo NUS.

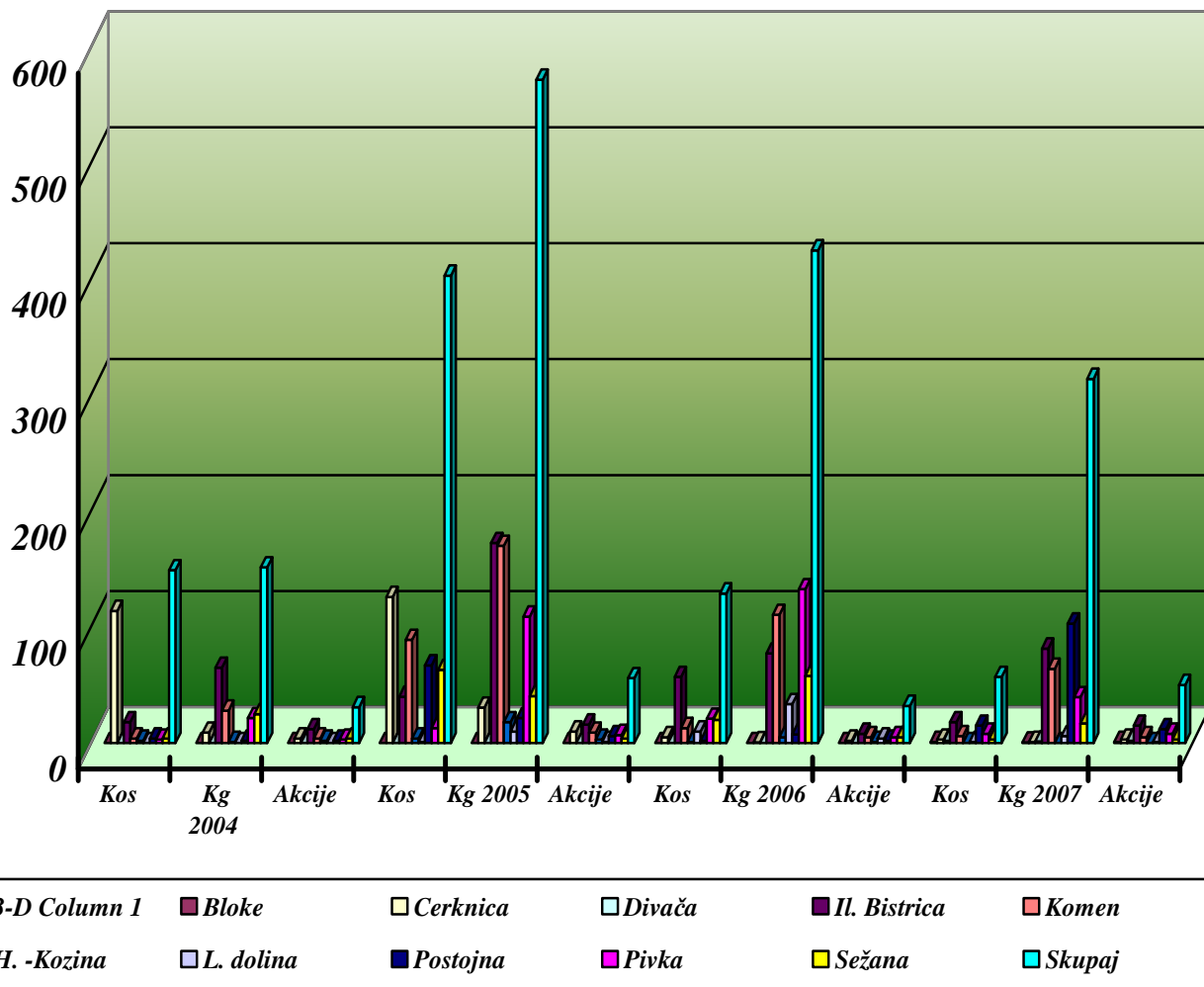
Zap. št.	Občina	2004			2005			2006			2007		
		Kos	Kg	Št. akcij	Kos	Kg	Št. akcij	Kos	Kg	Št. akcij	Kos	Kg	Št. akcij
1.	Bloke	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0,5	1
2.	Cerknica	114	9	4	126	30,5	10	5	0,6	2	3	1	3
3.	Divača	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1,5	2
4.	Il. Bistrica	18	65	12	40	172,5	16	57	77,2	8	18	81,5	15
5.	Komen	4	28	4	89	170	9	13	110,5	5	6	64	5
6.	H. -Kozina	2	1	2	4	18	3	1	5,0	1	0	0	0
7.	L. dolina	0	0	0	1	10	1	10	33,5	4	1	6	1
8.	Postojna	4	2	2	67	21,5	6	2	7,5	2	15	103	12
9.	Pivka	3	21,5	3	13	109	7	21	132,6	5	8	39,5	8
10.	Sežana	4	25	4	63	40,5	4	20	58,0	5	3	17	3
		149	151,5	31	403	572	56	129	424,9	32	57	314	50

Tabela 1: Verjetnost pojavljanja nesreče

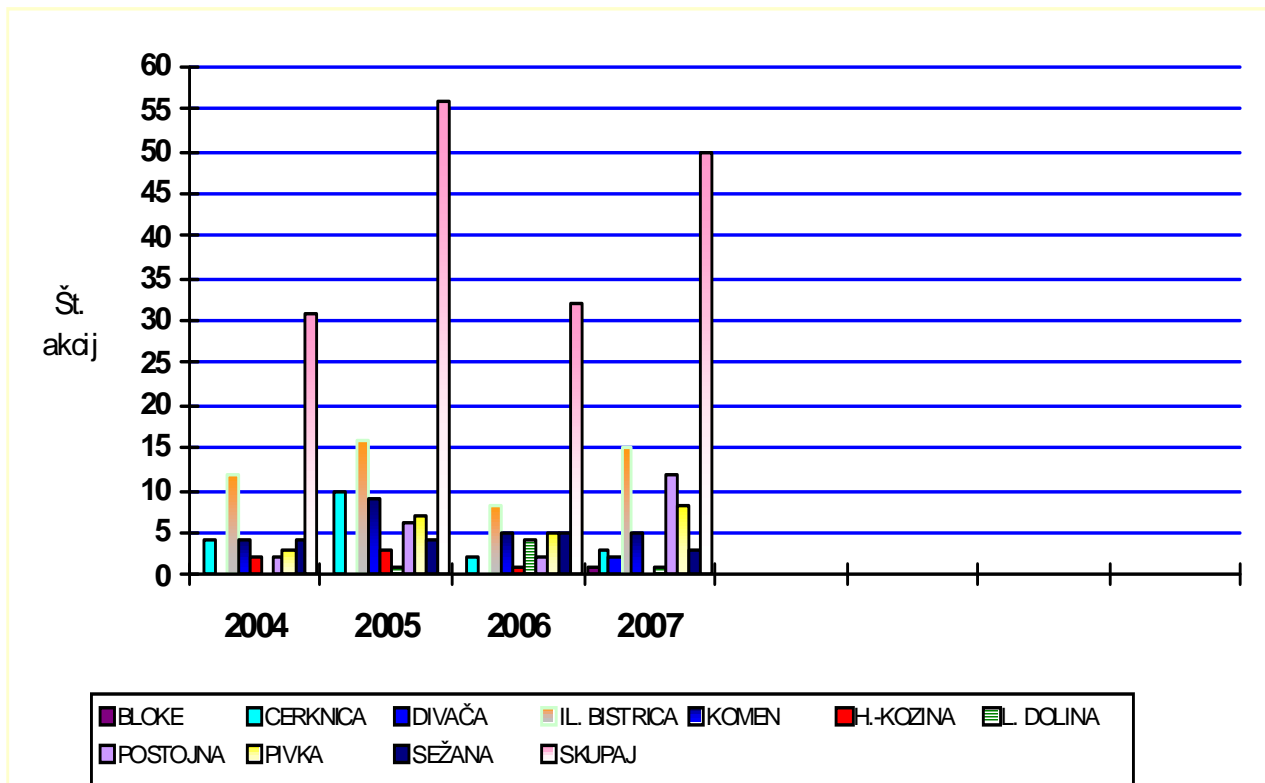
Iz navedenega pregleda ugotavljamo, da imamo na območju regije v povprečju 42 akcij v katerih se uniči oziroma onemogoči 184 kosov NUS, oziroma 366 kg najrazličnejših sredstev NUS. Na tem območju obstaja velika verjetnost in možnost ponavljanja najdbe NUS ter s tem ogrožanje varnosti ljudi in materialnih dobrin.

V praksi ugotovimo, da še ni bilo nesreče ob prijavi najdbe in ob posegu pripadnika enote za NUS. Večja problematika in možnost nastanka tovrstnih nesreč je pri raznih zbiralcih teh sredstev, ki najdbo NUS ne prijavijo, ampak jo sami skušajo onemogočiti ter pripraviti za razstavni eksponat.

Različne vrste eksplozivnih teles predstavlja različno nevarnost. Topovske normalne granate ne predstavljajo večje nevarnosti tudi kadar jih delovni stroji zadenejo s svojimi jeklenimi čeljustmi, zajemalkami ali jeklenimi delovnimi sklopi. Bolj nevarni so izstrelki minometov, letalske in ročne bombe, še posebej pa plinske granate, ki so slabše ohranjene.

Grafikon 1: Pregled količine najdenih neeksploziviranih ubojnih sredstev po občinah od 2004 do 2007

Grafikon 2: Pregled števila akcij za uničenje najdenih neeksploziviranih ubojnih sredstev po občinah od 2004 do 2007

II.5.3. VRSTA, OBLIKA IN STOPNJA OGROŽENOSTI

V predhodnih poglavjih je vrsta in oblika stopnja ogroženosti že omenjena. Na območju regije lahko opredelimo bolj ogrožene občine kot so: Postojna, Pivka in Ilirska Bistrica. Omenjene občine imajo vojaška vadišča. Obalne občine pa predstavljajo večjo nevarnost zaradi najdbe večjih NUS v morju.

V primeru najdbe NUS so ogroženi vsi prebivalci ter stanovanjski, gospodarski in industrijski objekti na neposrednem območju najdbe NUS.

Opredelevitev stopnje ogroženosti glede na vrsto NUS in območje je težje. Na celotnem območju lahko najdemo ročne bombe, minometne izstrelke in granate. Letalske bombe pa lahko najdemo na območju prometnic predvsem ob železniški progi Rakek - Divača - Pulj – Trst in Pivka-Reka.

Vojaško vadišče Poček

Osrednji poligon SV Postojna se nahaja na teritoriju občine Postojna in meri skupaj 1958 ha. Leži na izrazito kraškem terenu, v submediteranskem predelu Slovenije in se v celoti uvršča v 1. kategorijo požarne ogroženosti. Večina zemljišča je poraščeno z nizkim grmičevjem in travo ter gozdom v zaledju. Na površini je precej suhe trave in drugega lahko gorljivega materiala. Precejšnji delež gozda, predvsem ob robu poligona, so mlajši in starejši sestoji borovcev, kar še povečuje požarno ogroženost. Požarne ocene ogroženosti in statistični podatki o požarih na tem območju dokazujejo, da obstaja v sušnih obdobjih in vetrovnih pogojih velika nevarnost za nastanek večjega ali celo katastrofalnega požara.

Slika 1: Vadbišče Poček

Na vadbišču Poček se že vrsto let izvaja poleg streljanj tudi vrsta vaj in drugih aktivnosti. Gasilci sodelujejo pri večini dejavnosti in tako smo v zadnjih letih sodelovali pri vojaški vaji NATO-Veneto Rescue, ki je potekala na poligonu Poček in v vojašnicah Cerklje ob Krki, Postojna in Pivka ter na cerkljanskem letališču, pri mednarodni vojaški vaji poveljstva in enot Večnacionalnih sil kopenske vojske "Zvita podlasica 2005" in drugih večjih vajah SV.

Poleg tega vadišče Poček uporabljamo tudi za usposabljanje gasilcev. Več let že organiziramo skupno vajo z enotami SV, kjer ob usposabljanju **izvajamo tudi preventivni požig območja ciljev.** V letu 2006 in 2008 je bilo organizirano izobraževanje gasilskih vodij za vodenje večjih intervencij, pod vodstvom inštruktorjev iz Francije. Na koncu praktičnega izobraževanja na Počku je bila izvedena tudi skupna vaja. Na vadišču se že več let izvaja tudi uničevanje starega streliva in drugih ubojnih sredstev.

Požarno varovanje na vadišču Poček povprečno 170 dni izvajajo gasilci PGD Postojna. Pri vseh streljanjih z večjimi kalibri je v skladu z predpisi prisotna ekipa gasilcev in prve pomoči, kar zagotavlja hitro posredovanje v primeru izrednih dogodkov.

Sodelovanje enot in služb Ministrstva za obrambo, URSZR in njeno izpostavo v Postojni z GZ Postojna in nekaterih občinskih služb je vsa leta v samostojni Sloveniji zelo dobro. V zadnjih dveh letih zelo dobro poteka sodelovanje gasilcev z helikoptersko enoto SV, saj gasilci ves čas sodelujejo tudi pri projektu nudenja helikopterskih prevozov nujne medicinske pomoči v Sloveniji.

II.5.4. VOJAŠKI OBJEKTI IN POŽARNA VARNOST

Na območju občin Pivka in Postojna se nahaja večje število objektov MO RS. Pomembnejši objekti so:

- vojašnica v Pivki
- vojašnica v Postojni
- skladišče Mačkovec
- osrednje vadišče SV na Počku
- poligon za uničevanje 208 pri Volčah
- Uprava za obrambo Postojna
- Izpostava URSZR v Postojni
- oddajniški postaja Pečna reber

Požarna varnost v objektih je relativno dobra, saj se izvajajo predpisani ukrepi varstva pred požarom. V večjih objektih bo potrebno ugotoviti ogroženost in izvajati predpisane ukrepe. Glede na širitev objektov na Počku bo potrebno tudi primerno urediti požarno varnost predvsem pa zagotoviti ustrezno zajemališče za gašenje s helikopterji.

Vsi objekti MORS so glede nevarnosti nastanka požara kot tudi pristopa do njih in izvajanja morebitnega gašenja gasilcem dobro poznani saj so si jih že večkrat ogledali in se z njimi seznanili. V vojašnici v Postojni je bilo v preteklih letih izvedeno več vaj in predstavitev gašenja.

Poligon 208 za dejavnosti zaščite in reševanja

Poligon 208 se nahaja na teritoriju občine Pivka v Košanskih Grižah. Leži na izrazito kraškem terenu, v submediteranskem predelu Slovenije in se v celoti uvršča v I. kategorijo požarne ogroženosti. Večina zemljišča je poraščeno z nizkim grmičevjem in travo ter gozdom. Na površini je precej suhe trave in drugega lahko gorljivega materiala. Precejšnji delež gozda, predvsem ob robu poligona, so mlajši in starejši sestoji borovcev, kar še povečuje požarno ogroženost.

Gasilci sodelujejo z delavci URSZR pri požarnem varovanju ob uničevanju neeksplozivnih ubojnih sredstev in izvajanju drugih dejavnosti na poligonu. Požarno stražo s fizičnim varovanjem na poligonu 208 izvajajo v povprečju 17x na leto. Vsako pomlad gasilci sodelujejo pri urejanju poligona .

Slika 2: Poligon 208

II.5.5. POTEK IN MOŽEN OBSEG NESREČE

Iz izkušenj trdimo, da je ob strokovnem rokovanju in ob upoštevanju vseh pravil in postopkov pripadnikov enot za varstvo pred NUS majhna verjetnost oz. skoraj ni možnosti, da bi do nesreče prišlo. Večjo verjetnost in možnost nastanka nesreče povzročajo zbiralci NUS ob delaboraciji. Nesreči botruje nestrokovnost, radovednost, nestrpnost in razburjenje. Prav tako predstavlja veliko verjetnost za nesrečo radovednost otrok. Obseg takšne vrste nesreče je ponavadi omejen na lokalno eksplozijo s tragično smrtjo osebe, ki tak podvig izvaja.

II.5.6. OGROŽANJE PREBIVALCEV, ŽIVALI, PREMOŽENJA IN KULTURNE DEDIŠČINE

Najdbe v mestnih okoliših, strnjениh naseljih, zaselkih ogrožajo v določenem radiu določeno število ljudi. Ogroženost je odvisna od velikosti, stanja in vrste NUS, vendar lahko ob pravilnem in strokovnem odstranjevanju izničimo možnost nastanka nesreče s sredstvi NUS. V preteklih letih ni bilo tovrstne nesreče.

II.5.7. VERJETNE POSLEDICE NESREČE, VERJETNOST VERIŽNE NESREČE IN MOŽNOSTI PREDVIDEVANJA NESREČE

Ob morebitni eksploziji NUS, predvidevamo lokalno uničujoče delovanje eksplozivnega telesa na bližnji okolici, kakor tudi možnost žrtv. Glede na dosedanje izkušnje so žrtve posamezniki, ki se nestrokovno lotevajo odpiranja teh sredstev. Verjetnost verižne nesreče je zelo majhna.

Zaradi verjetnosti in možnosti nastanka nesreče je izdelan sistem obveščanja in aktiviranja pripadnikov enote za varstvo pred NUS. Določeni so postopki za zavarovanje, odstranjevanje, prevoz, odlaganje in uničevanje sredstev NUS. Na poligonu 208 na katerem se izvajajo usposabljanja in dejavnosti za potrebe ZiR, je možnost nastanka nesreče minimalna.

II.5.8. IZVAJANJE ZAŠČITE, REŠEVANJA IN POMOČI

Za izvajanje varstva pred NUS v notranjski regiji, ki zajema območje Izpostave Postojna je organizirana enota za varstvo pred NUS. Sestavljena je iz dveh delov in sicer iz

- tehničnega dela, ki šteje 9 pooblaščenih pripadnikov in
- zdravstvenega dela, ki šteje 6 pripadnikov.

Enota šteje skupaj 15 pripadnikov.

Varstvo pred NUS se izvaja v skladu z načrtom za izvajanje varstva pred NUS.

ZAKLJUČEK

Glede na določila Pravilnika o varstvu pred neeksplozivnimi ubojnimi sredstvi šifra 017-02-10/2003-3 z dne 17.02.2003 in te ocene, je za potrebe ukrepanja ob najdbi neeksplozivnega ubojnega sredstva v notranjski regiji, ki niso predmet kaznivega dejanja ali prekrška izdelan Regijski načrt izvajanja varstva pred NUS.

VIRI

1. Letni bilteni
2. Poročila in statistični podatki o izvedenih akcijah varstva pred NUS
3. RAČUNALNIŠKI PROGRAM SPIN